

DOI 10.36074/logos-14.02.2025.062

ПОЗИТИВНИЙ ІМІДЖ – ОДИН ІЗ ПОКАЗНИКІВ РІВНЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Таможська Ірина Володимирівна¹**1.** доктор педагогічних наук,доцент кафедри освітніх наук, цифрового навчання та академічного підприємництва
Навчально-наукового інституту міжнародної освіти*Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, УКРАЇНА***ORCID ID: 0000-0003-0865-2380**

Важлива складова педагогічної майстерності – це академічний, науковий, соціальний та міжнародний імідж викладача закладу вищої освіти, який сприяє самореалізації особистості через визнання суспільством, особистий успіх у професійній діяльності. Образ педагогічного / науково-педагогічного працівника, який відповідає високим професійним стандартам і поєднує глибокі предметні знання / знання педагогічного змісту з гуманним ставленням до здобувачів освіти, у якого сформовані професійні / особистісні (позитивні) якості, моральні цінності та комунікативна / адаптивна (педагогічна) компетентність, заслуговує на схвалення суспільством, адже він презентує себе як досвідчений / авторитетний фахівець, який ефективно взаємодіє з колегами, студентами та сторонніми людьми (Таможська І.; 2024) [4; с. 238].

Позитивний імідж педагогічних та науково-педагогічних працівників сприяє конкурентоздатності в «середовищі освітніх послуг» (наприклад, в освітньому закладі / країні; на регіональному / міжнародному рівнях), спонукає до самореалізації / саморозвитку (Munbayeva, & Yessenova; 2016) [11]. Підкреслимо, що суспільне визнання значущості професії педагога, особисті досягнення в педагогічній / науковій діяльності є мотиваційними чинниками таких процесів.

Акцентуємо увагу на варіативності поглядів науковців щодо структурних компонентів педагогічного іміджу викладача (див. таблицю 1).

Таблиця 7

Структура педагогічного іміджу викладача

Погляди науковців	Репрезентовані складові педагогічного іміджу викладача
I. Варнавська, Р. Чепок [1]	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Особистісні компоненти</i> (цінності педагога, критичне ставлення до своїх професійних здобутків (рефлексія)); ✓ <i>професійні компоненти</i> (фахові знання / уміння / навички); ✓ <i>комунікативні компоненти</i> (професійна комунікація, володіння інноваційними методиками); ✓ <i>соціальні компоненти</i> (професійні досвід / досягнення)
Т. Поясок, О. Беспарточна [5]	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Природний, особистісний, професійний, поведінковий компоненти (<i>базовий блок</i>); ✓ візуальний, аудіальний, ольфакторний, кінестетичний компоненти (<i>символічний блок</i>)
I. Ніколаєску [3]	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Когнітивний компонент</i> (→ системоутворювальний ← знання / здатності впливають на результати професійно-педагогічної діяльності); ✓ <i>емоційний компонент</i> (забезпечує → формування / розвиток у педагогічних та науково-педагогічних працівників стійкого позитивного ставлення до дійсності); ✓ <i>функціонально-комунікативний компонент</i> («розкриває» → засоби / прийоми, які використовує в професійній діяльності педагог)
О. Горovenko [2]	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>мотиваційно-ціннісний компонент</i> («оприявнює» рівень умотивованості до здійснення педагогічної діяльності); ✓ <i>компетентнісний компонент</i>, ✓ <i>діяльнісний компонент</i> (відтворює систему особистісних норм регуляції поведінки; здатність до самоорганізації, самоконтролю, рефлексії); ✓ <i>комунікативний компонент</i> (характеризується конструктивністю професійно-педагогічного спілкування)

Окремо варто сказати про технологічні функції, які сприяють створенню позитивного професійного іміджу педагогічного / науково-педагогічного працівника, як-от: 1) *міжособистісна адаптація* в системі «педагогічний / науково-педагогічний працівник ↔ здобувачі освіти», «колега / колега», «педагогічний / науково-педагогічний працівник ↔ керівництво закладу вищої освіти», «педагогічний / науково-педагогічний працівник ↔ стороння людина» (пристосування та адаптування до соціального / освітнього середовища; установлення доброзичливих стосунків; прогнозування / співвіднесення реакції (дії, вчинку, міміки) колег / здобувачів освіти з власними діями; фокусування уваги на собі; розпізнання невербальних індикаторів

психологічного стану здобувачів / колег; уникнення / сприйняття неоднакових можливостей рольової поведінки); 2) *демонстрування найкращих особистісних / професійних якостей*, 3) *завуальованість особистісних характеристик*, які негативно сприймаються оточенням (приховування недоліків зовнішнього вигляду завдяки дизайну одягу, яскравому / стриманому макіяжу, стильній зачісці, ювелірним прикрасам); 4) *концентрування уваги* (на образі, який імпонує, позбавляє психологічних / комунікативних / емоційних бар'єрів у діалогічній взаємодії; на змісті діалогу); 5) *подолання вікових бар'єрів* (володіння технологією самопрезентації: «створення поведінкової моделі» відповідно до соціальної ролі, зважаючи на прийнятні соціальні та професійні норми / цінності) [4; с. 240] (Таможська, І.; 2024). Окрім того, у своїй професійній діяльності педагогічні / науково-педагогічні працівники надають перевагу навчанню, основою якого є компетентності (активна навчальна діяльність здобувачів освіти) [13; с.153].

Зауважимо виняткову значущість для позитивного іміджу педагогічних / науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти високого рівня адаптивної педагогічної компетентності, яку тлумачимо як здатність установлювати кореляцію між теоретичним базисом, що становить знання педагогічного змісту, та їхнім практичним застосуванням під час планування занять, здійснення викладацької діяльності, що сприятиме створенню адаптивного навчального середовища, а також педагогічним рефлексіям, які пов'язані з адаптивністю освітніх процесів [8; с.171] (Таможська, І.; 2024).

Акцентуємо увагу на моделях знань педагогічного змісту (їхні компоненти різняться): 1) знання щодо управління колективом здобувачів освіти → знання, які дають можливість обрати та ефективно використовувати на різних етапах заняття методи навчання, а також технології навчання → знання, які уможливають здійснення оцінки академічного колективу (поведінки здобувачів освіти з метою корегування / цілеспрямовання) → знання адаптивних навчальних процесів → знання особистісних характеристик здобувачів освіти (когнітивних / комунікативних здібностей, темпераменту, рівня володіння фаховими знаннями); 2) знання адаптивних процесів навчання → знання індивідуальних особливостей здобувачів освіти [8; с.171] (Таможська І., 2024).

Незаперечним є той факт, що продуктивне адаптивне навчальне середовище (як система впливів, умов формування / розвитку особистості здобувача освіти) дає можливість простежити динаміку засвоєння предметного змісту, корегувати мету й завдання кожного етапу заняття, спрямовувати процес засвоєння знань здобувачами освіти, ураховуючи рівень готовності до їхнього активного оволодіння [9; с. 96]. Для цього під час навчального процесу

SECTION 22.

PEDAGOGY AND EDUCATION

педагогічним / науково-педагогічним працівникам потрібно конструювати аргументи за моделлю «за ↔ проти», визначати їхню вагомість, з'ясовувати протиріччя між ними, оцінювати прийнятні / релевантні аргументи, порівнювати можливі рішення на основі відповідних аргументів [6; с. 209].

Для адаптивного навчання вагоме значення мають функціональні продукти науково-педагогічної діяльності (проєкти, пов'язані з питаннями дидактики; наприклад, форми організації навчально-виховного процесу, форми організації професійного навчання, педагогічні технології (інтерактивні, особистісно орієнтовані, цифрові, проблемного навчання, здоров'язберігаючі, інформаційно-комунікаційні, проєктні, case study), авторські методики, науково-педагогічні дослідження тощо) та психологічні продукти діяльності (досвід, психічні властивості особистості, розвиток здібностей, виявлення в здобувачів освіти професійних / особистих якостей та вмінь) [7; с. 46].

Прикметним видається той факт, що комунікативна компетентність є адаптаційним ресурсом особистості фахівця, зокрема освітньої галузі, однією з умов їхньої професійної адаптації та позитивного іміджу [10].

Отже, висновуємо, що професійно-педагогічна діяльність вимагає від педагогічних / науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти сформованості різних компетентностей, освітньої інноватики, здатності адаптуватися до змін, які відбуваються в соціокультурному середовищі. Саме такий педагог може забезпечити високий рівень освіти [12; с. 152].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Варнавська, І., & Чепок, Р. (2024). Основні чинники професійного іміджу педагога. *Таврійський науковий вісник. Серія «Економіка»*, (20), 228–233. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.27>
- [2] Горовенко, О. А. (2013). Формування особистісно-професійного іміджу вчителя загальноосвітнього навчального закладу засобами самопрезентації: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2013. 20 с.
- [3] Ніколаєску, І. О. (2011). Розвиток професійного іміджу соціального педагога в післядипломній освіті: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Черкаси. 20 с.
- [4] Педагогіка вищої школи. Основи наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. В. Е. Луначека, Н. О. Ткачової; кол. авт. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. 344 с. <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/19031>
- [5] Поясок, Т. Б., Беспарточна, О. І. (2020). Формування позитивного іміджу майбутнього викладача вищої школи як складова його професійної підготовки. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2 (20), 251–258.
- [6] Таможська, І. (2023). Формування у студентів технічних спеціальностей навичок аргументації (з досвіду викладання української мови (за професійним спрямуванням)). *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, (205), 207–217. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-205-29>

- [7] Таможська, І. В. (2021) Зміст поняття «науково-педагогічна діяльність» в контексті сучасної парадигми освіти. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*, 2 (22), 42–47. <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2021-2-22-5>
- [8] Таможська, І. В. (2024). Педагогічні та науково-педагогічні працівники, здобувачі освіти як суб'єкти адаптивної педагогічної системи (2024). *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 37 (2), 159–179. <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2024-37-159-179>
- [9] Таможська, І. В., & Куліш, С. М. (2024). Актуальність педагогічного феномена «знання педагогічного змісту» для успішної викладацької діяльності в закладах вищої освіти різних країн. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, (4), 91–98. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.4.13>
- [10] Таможська, І. В. Формування в майбутніх фахівців технічної галузі комунікативної компетентності як одна з умов їхньої професійної адаптації. *Collection of Scientific Papers «ΛΟΓΟΣ»*, (January 24, 2025; Seoul, South Korea), 279–282. <https://doi.org/10.36074/logos-24.01.2025.056>
- [11] Mynbayeva, A., & Yessenova, K. (2016). Distinguishing Features of Teacher Image and Faculty Member's Image: Comparative Study. *International Review of Management and Marketing*, 6(3), 110–117. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/366862>
- [12] Tamozhska, I., Tymofiienko, N., Demianiuk, A., Klyap, M., & Tsurkan, M. (2023). Features of professional and pedagogical activity of a higher education teacher. *Amazonia Investiga*. 12(63). 148–155. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.63.03.13>
- [13] Tamozhska, I., Rud, O., Medynskyi, S., Polukhtovych, T., Kuzemko, N., & Rudenko-Kraievska, N. (2024). The Educational Paradigm as a Conceptual Model of Developing Competencies During Learning. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 16(2), 152–164. <https://doi.org/10.18662/rrem/16.2/851>

